

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Ecclesiastica Hymnodia Libri Tres

Secchi, Anacleto

Antverpiæ, 1634

Cap. XVII. Hymnodia audientium animum variis piis recreat affectibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-45942](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-45942)

Moniali pulsus euanuit. Credidit fortassis ille diabolus hac sua apparitione tantum iniicere timorem Moniali, imò & ceteris, quæ euentum postea rescuissent, vt numquam in posterum auderent ad nocturnas assurgere laudes; sed misericors Deus, qui, vt puniret incautum modum loquendi illius Monialis, permisit hoc terribile factum: disposuit tandem, vt vis Psalmorum dignosceretur, & diabolus, qui alios illudens putabat, illusus discederet atque confusus, videns se à timida muliere effugatum. Quicumque desiderat contristare, imò & torquere demones Hymnodiam studiosus frequentet, diligat, & que exerceat, nec ab illa se auocare villo vniquam prætextu, nisi necessitate vera ac magna impetente, patiat. Sicut demones contristabit, & Angelos sanctos & Deum lætitia cumulabit, iuxta illam D. Augustini sententiam: *Psalmus demones fugat, Angelos ad adiutorium inuitat.*

D. August.
Prolog. in
Psal.

CAPVT XVII.

*Hymnodia audientium animum variis
piis recreat affectibus.*

NEMO perfectè cognoscere ac comprehendere potest omnes pios affectus, qui Hymnodia vsu ritè in Ecclesia expleto gignuntur in animis audientium: illi aliquid nouerunt qui digni aliquando effecti sunt eos experiri, quibus aliqua ad nostram informationem tradita sunt. Referam hoc loco præcipuos affectus à sanctis viris euulgatos. In primis ab Angelico Aquinate audiemus magnam ex Hymnodia vsu gigni

in audientibus reuerentiã & amorem erga Deum: differens enim de causis, cur Deus sit ab homi-
 ne ore laudandus, ostendit non ideò adhibendas
 esse laudes, vt aperiamus Deo nostram erga il-
 lum intentionem & studium; quasi ille nequeat
 aliter nos cognoscere, nec nostram mentem pe-
 netrare, cùm sit inspector cordium, & scrutator
 renum, & profunda hominis penetret. Qui ali-
 ter sentiret, idololatricam saperet falsitatem, ni-
 hilo dissimilem ab illorum sacerdotum seu sacri-
 legorum sensu, qui à sancto Elia, vero Dei Pro-
 pheta, irridebantur, dum de vero Deo adorando
 esset contentio, quibus aiebat sanctus Propheta:
Clamate voce maiore, Deus enim est, & forsitan
loquitur, aut in diuersorio est, aut in itinere, aut
certè dormit, vt excitetur. Hisce clamoribus non
 eget Deus, vt cognoscat humani cordis studia &
 voluntates, omnia enim nuda sunt & aperta
 oculis Dei; sed adhibendas esse laudes vocales
 ait diuus Thomas, vt nos ipsos & alios audientes
 ad Dei reuerentiam, amorem timoremque exci-
 temus. Ea est humani animi conditio, vt alicu-
 ius Herois insignia audiens gesta & virtutes, ex-
 citetur ad eum colendum & suspiciendum, &
 magis diligendum. Hinc Psaltes inter alios ef-
 fectus, quos ex suorum Hymnorum vsu sibi pro-
 mittit, recenset audientium excitationem & pro-
 uocationem ad lætitiã, & æmulationem lauda-
 tionis: *Benedicam Dominum in omni tempore, sem-*
per laus eius in ore meo: audiant mansueti, & læ-
tentur. Magnificate Dominum mecum, & exalte-
mus nomen eius in idipsum.

Hæc affectuum prouocatio maiore expletur
 suauiate propter Psalmorum metricam compo-
 sitionem.

2.2.9.91.
art.1.

Deus scruta-
tor est
cordium.

3.Reg.18.

Deus cur
sit ore lau-
dandus.

Psal.33.

Psalmorum
forma est
metrica.

sitionem. Nouimus experientia, humanos affectus magis moueri ex lectione Poëtarum & carminum quàm solutæ orationis, quamuis eloquentissimæ: nam metri suauitas magnam obtinet vim in occupandis humanis affectibus. Quòd autem Psalmi fuerint metro compositi à Dauide, consensus iam est omnium Doctorum sententia. Vnde

D. Hieron. diuus Hieronymus scribens ad Paulinum, non dubitat appellare Dauidem Ecclesiæ nostræ Flaccum, Pindarum, Alcæum, Catullum, Serenum & Simonidem: *Dauid Simonides noster, Pindarus, Alcæus, Flaccus quoque, Catullus & Serenus Christum lyra personat.* Ea est Dei suauitas, ut omnia velit suauitate speciali expleri, quod precipuè disposuit in ordinatione Psalmorum, quæ sicut ad mortalium tum utilitatem tum iucunditatem sunt directi; ita sub metrica forma nobis illos exhiberi, ut eorum sensus, siue ad laudationem siue ad morum obiurgationem apti maiori suauitate in animis audientium instillantur. Id nouerunt etiam fidei nostræ infensissimi hostes, à quibus libet testimonium accipere, etiam ipsi huius veritatis sunt iudices. Recolamus itaque Decretum illud Iuliani Apostatæ, quod uult inter alia, precationum alternatim, canentium formam transferendam ad suum paganismum, ut Deorum cultus magis magisque in animis populorum aueretur. Viderat veri Dei impiissimus hostis, quantam ex Christiana Hymnodia haurirent populi reuerentiam erga Deum, ideò quam non poterat abolere, saltem nifus emulari, veriùs dixerim profanare. Ex quo Decreto iustam desumit occasionem Cardinalis Baronius, rerum Ecclesiasticarum luculentissimus

Scriptor

Baronius anno 352.

Psalmorum lectio ad hominum est utilitas & iucunditatem instituta.

Psalmodia nostra à paganis usurpata.

Scriptor, inferendi hoc insigne corollarium:
*Hinc perspici potest, quàm deteriores Iuliano Apo-
 stata exhibeant se recentiores Apostata* (addamus
 nos, & quicumque communis Psalmodiæ im-
 pugnatores) *dum antiquos Ecclesiæ mores contem-
 nunt, & subsannare audent ea, quæ inuidi oculis
 hostis visa sunt pulcherrima, atque omni acceptione
 dignissima.* Huius Decreti meminere quotquot Sozomen.
 sunt in Ecclesia Dei Scriptores. Sed quid Iulia-
 num profero, qui minister & seruus erat diaboli
 protoapostatæ? cum ipsemet dux impiorum dia-
 bolus non solum nouerit, sed coactus declara-
 uerit miram Hymnodicæ virtutem, dum Hymno-
 rum statuit vsurpare testimonia, vt maiori aucto-
 ritate posset flectere ad suam intentionem animos
 à se tentatos. Expendere hoc loco non pigeat
 grauem illam tentationem, quam, putans om-
 nium iam antè adhibitarum vehementissimam ac
 validissimam, obtulit Christo Domino in deser-
 to. Cum malignus ac versutus hostis vidisset se
 nihil obtinuisse primis tentationibus, statuit tan-
 dem experiri Hymnorum Dauidicorum auctori-
 tatem & vim, quam nouerat quasi omnipotentem
 ad flectendos animos humanos, præsertim pie-
 tatis studiosos. Aggressus itaque Dominum no-
 strum, vt in præsumptionis culpam pertraheret,
 proposuit Psalmum 90. qui cum totus sit in de-
 scribenda Dei erga suos cura, & in declaranda se-
 curitate mirabili qua gaudent degentes sub diui-
 na fiducia, & in enarrandis benedictionibus qui-
 bus cumulantur omnes Deo fidentes; tandem
 concludit, omne bonum esse à Deo sperandum
 tum protectionis tum felicitatis. Ex hoc Psalmo
 tentator astutus protulit versiculum illum: *An-*
gelis

lib. 5. c. 15.
 Trip. lib. 6.
 cap. 29.
 Nicephor.
 l. 10. c. 21.

*Diabolus
 vsurpat
 Psalmos in
 suis tenta-
 tionibus.*

*Christus
 Dominus
 tentatus
 in deserto
 Psalmorum
 auctorita-
 re.*

An- Psal. 90.

gelis

gelis suis Deus mandauit de te, vt custodiant te in omnibus viis tuis. Hic modus tentandi sicut erat validior omnibus iam antea vsurpatis ad oppugnandum, ita facillimè expugnasset animi arcem nisi Deus fuisset qui oppugnabatur.

Verùm omittamus hostium testimonia, quantumuis validissima & opportuna ad rem, cum non defint argumenta planiora, imò clariora, ex nostris, quæ magis suadebunt quod intendimus. Habemus Patres, qui prioribus sæculis, habemus sanctos viros, qui non longè à diebus nostris præcesserunt, ab iis audiemus vberes fructus Hymnodia in eorum animis productos. Primum

Lib. 9. Confess. cap. 4.

audiatur diuus Augustinus, qui variis tum eorum circa fidem, tum vitiis circa mores per multos annos innexus, sicut ope diuina ab vtriusque feliciter euasit; ita vitæ suæ cursum describit & modum suæ conuersionis orbi toti declarat

Ex Psalmorum usu quanta hauserit bona D. Augustinus.

ostendit quanta ex Hymnodia hauserit bonosque fructus & commotiones senserit. Pauca eius selectiora verba ad hanc rem subiiciam, ne longus nimis in re tam aperta sim. Testatur in primis, se ex Psalmorum recitatione & cantu in diuinum exarsisse amorem tanta veneratione, vt etiam conciperet spem videndi eundem affectus in aliis hominibus, si totum orbem potuisset habere auditorem dum recitaret: *Quæ tibi voces dabam in Psalmis illis, & quomodo inflammabar ex eis, & accendebar eos recitantes, posse, toto orbe terrarum aduersus typhum gentium humani? & tamen toto orbe cantantur, & non qui se abscondit à calore tuo.* Addit deinde alios miros effectus in se commotos tum timoris, tum spei, tum exultationis in Deum ex auditi-

vnus versiculi in Psalmo 4. recitati: *Filij hominum usquequo graui corde? ut quid diligitis vanitatem, & queritis mendacium?* Confidit etiam, quòd iidem affectus in aliis gignerentur, si huic dulcissimo Dauidis seu Dei proloquio attende-
 rent: *Ego tamdiu nesciens vanitatem dilexi, & mendacium quesivi; & ideò audiui, & contremui, quoniam talibus dicitur, qualem me fuisse reminiscebar. In phantasmatibus enim, quas pro veritate tenebam, vanitas erat & mendacium, & insonni multa grauius & fortiter in dolore recordationis mea. Quae utinam audissent, qui adhuc diligunt vanitatem, & querunt mendacium, fortè conturbarentur, & euouissent illud.* Quos affectus in se experiebatur Augustinus, & quos, ad nostram eruditionem & sui ipsius meritum, voluit omnibus confiteri, liberè asserit posse ab omni humano corde sentiri. A cuius sensu non discrepat Cassiodorus, pronuntians, in Psalmorum usu adesse medicinam opportunè paratam ad omnes animi languores curandos & affectus promouendos: *Loquamur, ait, de illo è calo psalterio, quod vir toto orbe cantabilis ita modulatum pro anima sospitate composuit, ut his Hymnis & mentis vulnera sanarentur, & diuinitatis singularis gratia conquiratur.*

De sancto Ludouico Francorum Rege referunt *D. Ludouici Historiæ*, quòd sicut assiduus erat in diuinis Officiis quæ in Ecclesia explebantur à ministris Ecclesiasticis, ita varios in se experiebatur pios affectus, hauriens ex illis opportuna documenta ad rectam sui regni administrationem; quemadmodum non semel ostendit dum interesset Psalmodia. Quadam die audiens verba illa, *Beati, qui custodiunt*

Psal. 4.

Cassiodor.

lib. 2. Var.

Epist. 40.

Offici Regis af-

fectus erga

Psalmo-

diam.

Psal. 105,

custodiunt

custodiunt iudicium, & faciunt iustitiam in omni tempore, statim iussit accersiri quemdam facinorosum insignem, quem licet morte dignum, preces tamen Magnatum à mortis pœna absoluerat; tunc liberationis sententiam reuocauit, & Dauidis pronuntiatum obseruaret, faciens iudicium & iustitiam: nam audiens hæc verba cognouit, quod prius, vt morem gereret hominibus, iustitiam violasset & iudicium. Iterum dum iisdem Psalmis præsens adesset quidam familiaris ipsius Regis, putans opportunitatem loci & temporis fauere, animatus est ad veniam postulandam pro homicida qui de proximo erat adiudicandus; at sanctus vir sicut attentè verba Hymnorum audiebat, verborumq; sensum & doctrinã pretiosam studebat exequi, negare volens gratiam, vsurpauit eadem verba quæ tunc cantabantur in Ecclesia, *Feci iudicium & iustitiam*, clarans animi sui tum in Deum pietatem tum in sanctam iustitiam affectum. Dignum profecto sancto Principe responsum & studium.

Psal. 118.

Vt autem nostræ ætati propiùs accedamus sicuti eadem est Hymnodia in Ecclesia, ita videtur semper fructus & effectus ex ea oriri conspicitur in animis rectè dispositis. Virum profertur in presenti sæculo notum, qui non multis ante mortuus est, nempe Philippum Nerium, cuius virtutum & sanctitatis genere conspicuum, cuius memoria in benedictione semper erit. Hic certè sanctus vir, quia insignes illustrationes & pios affectus ex Hymnodia referebat, omni studio adesse conabatur Diuinorum recitationi in Templo sanctæ Mariæ supra Mineruam Romæ nullum vnquam diem passus vacuum ab hoc studio.

D. Philippi Nerij ad Psalmodyam frequentia.

studio, ex quo magnum spiritualis incrementi
auxilium sibi prouenire cognoscebat, per multos
prosequens annos absque intermissione, donec
tādem à Deo vocatus est ad alios homines in san-
ctitate erudiendos, & dirigendos. Aliqui enim à

*Mulți eli-
guntur à
Deo ad a-
liorum uti-
litatem.*

Deo eliguntur ad plurimorum utilitatem; quem-
admodum Hymnographus destinatus à Deo vi-
detur, vt ferè omnium mortalium suis Hymnis
sit præcipuus dux ad virtutem & sanctitatem.

Hinc dicebat aliquando de se ipso: *Immisit in os*
meum canticum nouum, carmen Deo nostro. ecce
hîc narrat electionem suam felicem ad psallen-
dum in Dei honorem. Deinde describit fructum
in alios deriuandum ex suo cantu: *Videbunt mul-
ti, & timebunt, & sperabunt in Domino.* quasi di-
cat: Audientes cantum meum in Hymnis exci-
tabuntur ad varios pios affectus, timoris præfer-
tim & spei. Nec debet minui horum verborum

sensus propter verbum *videbunt*, quia non dica-
tur *audient*: nam verbum *videndi* in sacris Scri-
pturis, ex Regula diui Augustini, pro omnibus
sensationibus vsurpari consuevit, vti disertè tra-
dit super illa verba Domini nostri, *Quia vidisti*

*Cantus ad
Scriptura
intelligen-
tiam oppor-
tunus.*

me Thoma, credidisti. Generalis quodammodo (ait
Augustinus) *sensus est visus, nam & per alios qua-
tuor sensus nominari solet, veluti cum dicimus, Au-
di, & vide quam benè sonet; olfac, & vide quam
benè oleat; gusta, & vide quam benè sapiat; tange,
& vide quam benè caleat.* Quam regulam, appo-
sitis Scripturæ sacræ sententiis, comprobat Au-

Ioan. 20.

Augustinus Tornicellus in suis Annalibus. Nam Exo-
di 20. dicitur, *Cunctus populus videbat voces; vbi
certè dicendum erat, audiebat.* Et Marci 15. di-
citur, *Vide in quantis te accusant; quod idem*

*Augustinus
Tornicellus
anno 4084.
num. 45.*

M

signi-

Lucæ 24.

significat ac si diceret, *Audi*. Imò hoc loquendi genere vsus est Dominus noster ad discipulos suos dicens: *Palpate, & videte; quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere.* vbi verbum *videndi* non potest aptius explicari quam *palpando sentite*. Quando igitur dicit Hymnographus, *Videbunt multi, & timebunt*, potest intelligi, quòd dum auditur in Ecclesiis, vbi ipsius decantantur Hymni, affectus plurimi semper, timoris saltem & spei, qui sunt veræ sanctitatis præcipua fundamenta & adiumenta, commouebuntur. Ad hanc rem afferebat D. Thomas loco nupè

Psal. 33.

citato alia Davidis verba his similia: *Semper in ore meo. en cantus sibi præscriptus. Audiant mansueti, & latentur. Magnificate Dominum mecum.* en effectus secuturi in piis auditoribus. Hos præuiderat sanctus Rex spiritu celesti, eosdemque nos re ipsa quotidie videmus nam Laicos conspicimus frequentiores ad eas Ecclesias, in quibus diuina perfoluuntur Officia in choro tum ante tum post conciones, siue mane siue à meridie habendas Festis diebus, quam ad eas in quibus conciones tantùm habentur siue vlla Psalmodia. Id puto ob hanc euenire præcipuam causam, nempe ob varios pietatis erga Deum affectus, quos ex Psalmorum cantu habent laici. Verè namque cantus Hymnorum del-

*Cantus
Psalmorum
preparat
animum ad
verbum
Dei au-
diendum.*

ponit ac præparat animum ad verbum Dei audiendũ; sicut verbum Dei excitat eundem animum ad laudes Dei nouas tum decantandas tum audiendas: mutuis enim officiis sibi deseruiunt duo ista munera, Hymnodia & concionis. Hinc omnes Regulares & sæculares Ecclesiæ concionem habentes à meridie Festorum dierũ, Vesperarum

rarum saltem admittunt cantum, quamuis aliis diebus nullam cum publica Hymnodia habeant consuetudinem. Præter iam enumeratos effectus & affectus, eliciuntur quoque ab Hymnorum cantu pio amor Dei & compunctio cordis, vti mox dicturi sumus in sequenti Capite.

CAPUT XVIII.

*Compunctionis amorisque lacrymas
prouocat Hymnodia.*

MAGNAM continent vim Dauidici Hymni ad lacrymas, tum audientium tum cantantium, modò ex compunctione modò ex amore commouendas & ciendas, propter vtriusque obiecti vehementia argumenta in Psalmis contenta.

Nam si ad prouocandos mortalium animos ad opera quælibet, siue bona siue mala, magnam semper obtinuit vim exemplum, præsertim Heroum & Principum, quemadmodum omnes tum sacrae tum profanae litteræ docuerunt;

Scilicet in vulgus manant exempla regentum, Lucanus.
ait ille.

— *Non sic inflectere sensus*

Humanos edicta valent quàm vita regentis,
dixit alter Poëta. *Et qualis est rector ciuitatis, tales & inhabitantes in ea,* docuit Auctor Ecclesiastici. Mirum nulli videbitur, si Hymnodia rectum vsum, validissimam dicamus obtinere vim lacrymas ciendi & compunctionem à quolibet lapideo corde, cum verba omnium Hymnorum dictata noscamus à Rege maximo, qui peccata sua deflens, misericordiam Dei exorabat. Si de

M 2

Esdra,